

Asia: VN/20266/2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vamia kiittää mahdollisuudesta lausua asetusluonnoksesta liittyen opiskelijaksi ottamisen perusteisiin. Vamia pitää tärkeänä ja opiskelijoiden yhdenvertaisuutta lisäävänä uudistuksena sitä, että mikäli perusopetuksen oppimäärää rajataan, opiskelija ei voi saada arvosanaa 5 korkeampaa arvosanaa päättötodistukseen. Tämä yhtenäistää käytäntöjä ja varmistaa, että hakijoiden arvosanat heijastavat paremmin heidän osaamistaan suhteessa perusopetuksen tavoitteisiin. Samalla on kuitenkin epäselvää, miten erotetaan toisistaan opiskelija, joka saa arvosanan 5 rajatun oppimäärän mukaisesta suorituksesta, ja opiskelija, joka saa saman arvosanan yleisen oppimäärän mukaisesta työstä. Tämä voi johtaa epätarkkaan kuvaan opiskelijan todellisista valmiuksista ja asettaa eri opiskelijat eriarvoiseen asemaan.

Vamia ei kannata harkintaan perustuvan valinnan käytön kaventamista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Harkinnanvarainen valinta on ollut tärkeä väylä opiskelijoille, joilla on haasteita teoreettisissa aineissa, mutta jotka ovat osoittaneet vahvuuksiaan käytännön työssä ja voivat menestyä ammatillisissa opinnoissa. Erityisesti Vamia korostaa, että oppimisvaikeudet tulisi säilyttää asetuksessa harkinnanvaraisuuden perusteena. Oppimisvaikeudet ovat usein juuri se syy, miksi oppimäärää on jouduttu rajaamaan, ja niiden huomioiminen harkinnanvaraisessa valinnassa turvaa opiskelijoiden mahdollisuuden päästä opiskelemaan alalle, jossa heillä on todellista potentiaalia. Tämä näkökulma on keskeinen ammatillisen koulutuksen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden kannalta.

Vamia ei koe, että harkinnanvaraisuuden selvittäminen olisi rasittanut hakuprosessia. Vamialla prosessi on tehty kevyeksi ja sujuvaksi, ja alakohtaisesti on ollut hieman erilaisia käytäntöjä. Toimintamalli on tukenut myös sitä, että voidaan turvata tiedonsiirtoa perusopetuksesta ammatilliseen.

Lisäksi harkintaan perustuva valinta on tuonut hakuvaiheessa näkyviin opiskelijan vahvat tuen tarpeet. Näin tukitoimet on voitu käynnistää heti opintojen alussa. Mikäli tätä mahdollisuutta ei ole, vaarana on, että opiskelijat tulevat yleisiin ammatillisiin oppilaitoksiin, vaikka heidän tarpeensa vastaisivat paremmin vaativan erityisen tuen oppilaitoksen tarjoamaa tukea. Jälkikäteen siirtyminen sopivampaan oppilaitokseen kuormittaa opiskelijaa ja perheitä, ja vaativan erityisen tuen oppilaitosten rajalliset opiskelijapaikat voivat muodostua esteeksi. Yhdenvertaisuutta takaa myös se, että tietoa saadaan jo hakuvaiheessa. Opiskelijalle löytyy oikea ala ja heti tukea, parempi mahdollisuus päästä alalle, jossa on potentiaalia ilman että heikko perusopetuksen menestys haittaisi opintoja. Opiskelija voi suoriutua perusopetuksessa heikommin, mutta saattaa hyvinkin pärjätä ammatillisissa opinnoissa, sillä opiskelu on eri tyyppistä kuin perusopetuksessa.

Perusopetuksen oppilaanohjauksen merkitys korostuu entisestään. On välttämätöntä, että jatko-opintojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan tuen tarve ja realistiset edellytykset selviytyä opinnoista. Vamia painottaa myös tiedonsiirron merkitystä. On olennaista, että tieto oppimäärän rajaamisesta ja muista tuen tarpeista siirtyy perusopetuksesta toiselle asteelle selkeästi ja luotettavasti. Esimerkiksi *-merkinnän tai muun näkyvän ratkaisun säilyttäminen päättötodistuksessa tukisi tätä tavoitetta. Tiedonkulku mahdollistaa tukitoimien suunnittelun ja oikea-aikaisen käynnistämisen toisella asteella.

Uusi laki perusopetuksessa on vasta astunut voimaan, ja olemme huolissamme siitä, että tehdään liian nopeasti johtopäätöksiä ja muutoksia ennen kuin ollaan saatu käytännön kokemusta siitä, miten uusi oppimisen tuki alkaa toimia perusopetuksen puolella. Vähintäänkin toivomme, että asetuksen voimaan astumiselle tulisi jokin siirtymäaika, niin että sieltä tulevat opiskelijat olisivat tosiasiallisesti saaneet uudenlaista oppimisen tukea peruskoulun aikana ennen yhteishakua ja uutta valintamenettelyä. Vamia katsoo, että hallituksen tavoite selkeyttää oppimisen tukea ja vahvistaa tuen jatkumoa on tärkeä ja kannatettava. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei harkintaan perustuvan valinnan poistaminen heikennä opiskelijoiden mahdollisuuksia ohjautua heille sopiville aloille ja saada tarvitsemansa tuki.

Pakkala Susanna
Vaasan kaupunki / Vamia - Vamia / opinto-ohjaus ja erityisopetus